

Warszawa, dn. 20. 07. 2001 r.

Opinia prawna

w sprawie wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich z dn. 13 czerwca 2001 r. skierowanego do Trybunału Konstytucyjnego (sygn. akt. K. 24\01).

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o stwierdzenie, że:

1) art. 2 pkt 2 lit. a ustawy z dn. 15 grudnia 2000 r. o zasadach zbywania mieszkań będących własnością przedsiębiorstw państwowych, niektórych spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa, państwowych osób prawnych oraz niektórych mieszkań będących własnością Skarbu Państwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 74, poz. 24) w zakresie, w jakim przepis ten wyłącza z kręgu osób uprawnionych do nabycia mieszkań na zasadach określonych w tej ustawie pracowników zbywcy, którzy zajmują mieszkania na podstawie umów najmu zawartych na czas oznaczony jest niezgodny z art. 32 w związku z art. 2 Konstytucji RP,

2) art. 2 pkt 2 lit. b ustawy wymienionej w pkt 1 w zakresie, w jakim przepis ten wyłącza z kręgu osób uprawnionych do nabycia mieszkań na zasadach określonych w tej ustawie osoby bliskie pracownika lub byłego pracownika zmarłego przed wejściem w życie ustawy z dnia 2 lipca 1994 r. o najmie lokali i dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 1988 r. Nr 120, poz. 787 ze zm.) jest niezgodny z art. 32 w związku z art. 2 Konstytucji RP.

Zdaniem Wnioskodawcy wymienione w pkt 1 i 2 osoby powinny mieć możliwość skorzystania z przywilejów zawartych w ustawie o zasadach zbywania mieszkań będących własnością przedsiębiorstw państwowych, niektórych spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa, państwowych osób prawnych oraz niektórych mieszkań będących własnością Skarbu Państwa. Tymczasem w świetle zakwestionowanych przepisów ustawy za osobę uprawnioną jest uważana wyłącznie osoba zajmująca mieszkanie na podstawie umowy najmu zawartej na czas nieoznaczony (art. 2 pkt 2 lit. a) oraz osoba bliska pracownikowi lub byłemu

pracownikowi, której przysługuje wstąpienie w stosunek najmu mieszkania na podstawie przepisów ustawy o najmie lokali i dodatkach mieszkaniowych. Status osoby uprawnionej gwarantuje prawo pierwszeństwa w nabyciu mieszkania po obniżonej cenie. Taki stan prawny, zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich, narusza zasadę równości w prawie i zasadę sprawiedliwości społecznej.

Analiza zasadności wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich wymaga uprzedniego przedstawienia regulacji prawnych dotyczących najmu mieszkań zakładowych. W świetle ustawy z dn. 10. 04. 1974 r. prawo lokalowe (tj. z 1987 r. Dz. U. Nr 30, poz. 165 ze zm.) oddawanie mieszkań, będących w zarządzie lub użytkowaniu uspołecznionych zakładów pracy oraz wybudowanych albo uzyskanych ze środków własnych tych zakładów, w najem następowało w drodze umowy zawartej przez zakład pracy z pracownikiem na czas oznaczony. W razie ustania stosunku pracy z pracownikiem będącym najemcą lokalu umowa najmu mogła ulec rozwiązaniu. Po wejściu w życie ustawy z dn. 2. 07. 1994 r. o najmie lokali i dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. Nr 105, poz. 509 ze zm.) umowy najmu mieszkań zakładowych, bez względu na ich treść, stały się z mocy prawa umowami zawartymi na czas nie oznaczony z wyjątkiem sytuacji, gdy najem był związany ze stosunkiem pracy. W takim przypadku umowa pozostawała umową najmu na czas oznaczony.

W lutym 2000 r. weszła w życie ustawa z dn. 15. 12. 2000 r. o zasadach zbywania mieszkań będących własnością przedsiębiorstw państwowych, niektórych spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa, państwowych osób prawnych oraz niektórych mieszkań będących własnością Skarbu Państwa (Dz. U. Nr 4, poz. 24). Na gruncie tejże ustawy osobami uprawnionymi do nabycia zajmowanych mieszkań są:

a) pracownik lub były pracownik zbywcy, który zajmuje mieszkanie na podstawie umowy najmu zawartej na czas nieoznaczony lub administracyjnej decyzji o przydziale,

b) osoba bliska pracownikowi lub byłemu pracownikowi, której przysługuje wstąpienie w stosunek najmu mieszkania na podstawie przepisów ustawy o najmie lokali i dodatkach mieszkaniowych.

Zgodnie z art. 4 ustawy w stosunku do mieszkań przeznaczonych przez zbywcę na sprzedaż osobie uprawnionej **przysługuje prawo pierwszeństwa w**

nabyciu mieszkania **na zasadach preferencyjnych**. Prawo to przysługuje również osobie nie będącej osobą uprawnioną, lecz zajmującej mieszkanie na podstawie umowy najmu zawartej ze zbywcą na czas nieoznaczony.

Sprzedaż mieszkania w świetle ustawy o zasadach zbywania mieszkań będących własnością przedsiębiorstw państwowych, niektórych spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa, państwowych osób prawnych oraz niektórych mieszkań będących własnością Skarbu Państwa następuje po cenie ustalonej na zasadach przewidzianych w ustawie o gospodarce nieruchomościami pomniejszonej o:

- 1) **6%** za każdy rok pracy u zbywcy oraz
- 2) **3%** za każdy rok najmu tego mieszkania od zbywcy, przy czym łączna obniżka nie może przekraczać **95%** ceny sprzedaży mieszkania.

Przepisy ustawy z 15 grudnia 2000 r. są zatem bardzo korzystne dla osób, które zajmują mieszkanie na podstawie umowy najmu zawartej na czas nie oznaczony lub administracyjnej decyzji o przydziale a nawet dla osób nie będących osobami uprawnionymi, lecz zajmującymi mieszkanie na podstawie umowy najmu na czas nie oznaczony. W grupie osób uprzywilejowanych znalazły się zatem osoby, które nie były pracownikami danego zakładu pracy lub przestały nim być przed wejściem w życie wyżej wymienionej ustawy. Natomiast osoby, których umowy najmu związane były i są ze stosunkiem pracy i które w przeszłości własną pracą przyczyniły się do powstania prywatyzowanych zasobów mieszkaniowych nie mogą nabyć mieszkań na warunkach preferencyjnych, nie korzystają także z przewidzianego w ustawie prawa pierwszeństwa w nabyciu mieszkań.

Należy w tym miejscu wspomnieć, że w projektach ustaw, które stanowiły podstawę do uchwalenia zaskarżonej ustawy (projekt ustawy o zasadach udostępniania mieszkań przedsiębiorstw państwowych, spółek prawa handlowego powstałych w wyniku komercjalizacji oraz mieszkań państwowych osób prawnych - druk sejmowy Nr 1683 oraz projekt ustawy o zasadach przekazywania zakładowych budynków mieszkalnych gminom i spółdzielniom mieszkaniowym - druk sejmowy 1746) osobami uprawnionymi byli najemcy bez względu na czas trwania umowy najmu. W trakcie prac nad projektami pominięta została jednak grupa osób - pracowników zbywcy, którzy zajmują mieszkania na podstawie umów najmu zawartych na czas oznaczony bez racjonalnego uzasadnienia.

Mając powyższe na uwadze wydaje się słuszny zarzut Rzecznika Praw Obywatelskich, że art. 2 pkt 2 lit. a ustawy o zasadach zbywania mieszkań będących własnością przedsiębiorstw państwowych, niektórych spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa, państwowych osób prawnych oraz niektórych mieszkań będących własnością Skarbu Państwa w zakresie, w jakim przepis ten wyłącza z kręgu osób uprawnionych do nabycia mieszkań na zasadach określonych w tej ustawie pracowników zbywcy, którzy zajmują mieszkania na podstawie umów najmu zawartych na czas oznaczony jest niezgodny z art. 32 w związku z art. 2 Konstytucji RP.

W świetle ustawy z 15 grudnia 2000 r. uprawnienia w niej przewidziane przysługują osobom bliskim pracownikowi lub byłemu pracownikowi, którym przysługuje wstąpienie w stosunek najmu mieszkania na podstawie przepisów ustawy o najmie lokali i dodatkach mieszkaniowych. Pominięte zostały natomiast osoby bliskie pracownika lub byłego pracownika zmarłego przed dniem wejścia w życie ustawy o najmie lokali i dodatkach mieszkaniowych. Różnicowanie sytuacji osób ze względu na datę śmierci pracownika lub byłego pracownika wydaje się, jak słusznie zauważył Rzecznik Praw Obywatelskich sprzeczne z zasadą równości wobec prawa oraz sprawiedliwości społecznej.

Podsumowując należy stwierdzić, że odmiennego traktowania wskazanych na wstępie grup osób nie uzasadnia ani cel ustawy, w której zawarta jest kontrolowana norma ani też waga interesu, któremu ma służyć różnicowanie podmiotów podobnych. Z tych względów należy podzielić przedstawione na wstępie stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich.

Sporządziła: Anna Janicka